

Mažas vaikas yra mėgdžiotojas. Jei norime užauginti savo šalį, tautinę savimonę mylintį ir puoselėjantį žmogų – dainuokime, šokime ir žaiskime folklorinius žaidimus patys. Tai vertingiausia ugdymo priemonė. Būkime jiems tinkamas pavyzdys.

Šioje knygelėje iš atskirų leidinių yra surinkti autentiški rateliai ir žaidimai. Visi žaidimai yra išbandyti, su vaikais žaisti ne vienerius metus, tad knygelėje taip pat parašyta ir kaip žaidimus praktiškai prisitaikyti dirbant su vaikais. Išbandykite ir raskite sau labiausiai tinkamą žaidimo būdą.

Sudarytoja Rasa Markevičienė,

Kauno Valdorfo mokyklos darželio ikimokyklinio ugdymo mokytoja

2024 m.

ŽVIRBLIS

Skri-do žvir-blis per u-ly-čia, per u-ly-čia, per u-ly-čia,
Ieš-ko-da-mas ka-na-py-čiu, ka-na-py-čiu, ka-na-py-čiu. Ir at-ra-dės

6
le - sa, le - sa, sa - vo vai - kams ne - ša, ne - ša.

1. Ėjimas ratu

*Skrido žvirblis per ulyčią
Per ulyčią, per ulyčią,
Ieškodamas kanapyčių,
Kanapyčių, kanapyčių.
Ir atradęs lesa lesa,
Savo vaikams neša neša.*

Žaidžia nelyginis vaikų skaičius. Žaidėjai sustoja ratu, susikabina rankomis ir eina dainuodami. Vienas žaidėjas *žvirblis skraido* rato viduryje.

2. Čirrrr...

Šaukdami *čirrrr* bėga į priešingą ratelio pusę ir susiranda sau naują porą (greta stovįs į porą nerenkamas). Likęs be poros būna žvirblis. Dainuojama iš pradžių. Ratelio vidury gali likti ir keli žvirbliai.

Kaip žaidžiame darželyje:

Dainuodami tekstą: *ir atradęs lesa lesa, savo vaikams neša neša* žaidėjai bėga rateliu.

SIŪLAI, SIŪLAI

1. Siū - lai, siū - lai, su - si - vy - kit, gra - žią rin - gę pa - da - ry - kit.
2. Siū - lai, siū - lai, at - si - vy - kit, gra - žią rin - gę i - šar - dy - kit

Ratuotojų gali būti tiek, kiek nori, poros nebūtinės. Muzika kartojama tiek, kiek reikia. Geriausia ratuoti bėgamuoju žingsneliu kas aštuntinę natą. Vaikai susikabina rankomis, sudarydami vieną eilę.

1. *Siūlai, siūlai, susivykite,
Gražią ringę padarykite n kartų.*

Pirmutinis ratuotojas-sukėjas veda gyvatėlę, sukdamas ją aplink vietoje stovintį paskutinįjį žaidėją (geriausia, kad tai būtų auklėtojas), kol susidaro krūva vienas prie kito prisiglaudusių vaikų *siūlų kamuolys*

2. *Siūlai, siūlai, atsivykite,
Gražią ringę išardykite*

Sukėjas bėgamuoju žingsniu pradeda paskui save vesti susikabinusią ratuotojų gyvatėlę į priešingą pusę, nei susukant kamuolį, kol vėl susidaro ratas. Baigiant išvyti kamuolį ir matant, kad ratas tampa išvirkščias, *sukėjui* vėl reikia pakeisti kryptį.

Kamuolį galima išvyti ir taip: susukto kamuolio centre esantis ratuotojas pro kitų žaidėjų tarpus šiaip ne taip prasispraudžia į kamuolio išorę. Vesdamas paskui save susikibusią ratuotojų gyvatėlę, kamuolį išvynioja į ratą. Mažiems vaikams šis ratavimo būdas netinka.

Kaip žaidžiame darželyje:

Ratelio taisyklių nekeičiame.

BOBUTE, SENUTE

The image shows a musical score for a song titled 'BOBUTE, SENUTE'. It consists of two staves. The first staff is divided into two parts, labeled '1.' and '2.'. Part 1 is in 2/4 time and contains the lyrics 'Bo - bu - te, se - nu - te, kas ta - ve ba - ra?'. Part 2 is in 3/8 time and contains the lyrics 'Su - ky - kis, su - ky - kis, su - ky - kis'. The second staff, starting with a measure rest of 8 measures, contains the lyrics 'vie - na.' and ends with a double bar line.

Žaidėjų gali būti daug (poriškumas nesvarbus). Visi susikabina į ratą, vienas lieka vidury. Jam užrišamos akys.

1. Ratas su viduriu

*Bobute, senute,
Kas tave bara? 2k.*

Ratelis ramiai sukasi (patogu žengti kas ketvirtinė) į bet kurią pusę. Tas, kuriam užrištos akys, sukasi jo viduryje.

2. Keičiam žingsnį

*Sukykis, sukykis,
Sukykis viena 2k.*

Ratelis sukasi toliau, tik, pasikeitus metrui, keičiasi žingsnis – dabar žengiama kas taktas, arba kas aštuntinė. Ratuotojai gali dainuoti ir, kai sustoja, palikdami viduryje sukiotis ratuotoją užrištomis akimis.

3. Atpažinimas

Ratelis sustoja, o ratuotojas užrištomis akimis prieina prie kurio nors žaidėjo. Šis turi mykti *mmmm*. Jei atpažįsta balsą ir atspėja vardą, atspėtasis eina į vidurį, o prieš tai buvusysis stoja į ratą. Tada pakartojama nuo pradžios.

Kaip žaidžiame darželyje:

Bobute senute, kas tave bara 2k.

Vaikai glaudžiai stovi ratu. Savanoris eina į vidurį. Jam užrišamos akys skarele.

Sukykis, sukykis, sukykis viena

Vidurinysis ratuotojas sukasi aplink save. Likusieji ritmingai ploja katučių.

Mmmmm...

Centre esantis vaikas sustoja. Į kurią pusę sustojęs pasisuko, į tą pusę auklėtoja priveda prie rate stovinčio vaiko. Tas, kuris užrištomis akimis, liedsdamas turi atpažinti liečiamąjį ir pasakyti, koks jo vardas. Šį ratelį galima žaisti tik tuomet, kai visi vaikai jau gerai pažįsta vienas kitą.

DOBILĖLIS

1. 2.

Pa-sė - jau do-bi-lė-li ant aukš - to - jo kal-ne-lio Do - bi-lo ža-li la-pai,
Pa-sė - jau ža-lia-la-pi ant aukš - to - jo kal-ne-lio.

1. 2.

Pa-sė - jau do-bi-lė-li ant aukš - to - jo kal-ne-lio Do - bi-lo ža-li la-pai,
Pa-sė - jau ža-lia-la-pi ant aukš - to - jo kal-ne-lio.

(Išdygo, užaugo, pražydo, nupjoviau, sugrėbiau, sukroviau, suvežiau)

1. Ratas

Visi susikimba rankomis ir eina ratu.

2. Susitraukimas, išsiplėtimas

Dainuodami pirmąją posmelio pusę, žaidėjai susikibę rankomis bėga į rato vidurį, dainuodami antrąją – grįžta atgal ir vėl sudaro didelį ratą.

RADASTĖLĖS VIDURY

1.

Ra - das - tè - lės vi - du - ry, vi - du - ry, vi - du - ry.
Bi - jū - nė - liai pak - raš - ty, pak - raš - ty, pak - raš - ty.

3 2.

Suk bal - tą, suk rau - do - ną, kad šir - de - lei būt ma - lo - nu.

Kaip mes žaidžiame darželyje:

1. Ratas

Radastėlės vidury, vidury vidury

Bijūnėliai pakrašty pakrašty pakrašty

Vaikai lengvu žingsniu eina rateliu susikibę rankomis.

2. Šokis poromis

Suk Baltą, suk raudoną,

Kad širdelei būt malonu

Vyresnieji vaikai pasileidžia iš rato ir susikibę už parankių sukasi tai į vieną, tai į kitą pusę. Su mažesniais auklėtoja formuoja keletą ratelių, kuriuose jie sukasi susikibę rankomis.

PELYTĖ PELYTĖ

1.

Pe-ly-tė pe-ly-tė po gry-čią bė-gio-jo, ka-ti-nas, ka-ti-nas

4

2.

ant pe-čiaus mie-go-jo. Tai ne-ge-ras ka-ti-nė-lis, pe-lės ne-pa-gau-na.

Visi susikabina į vieną ratą. Vaikas vidury *pelytė*, o už rato sukinėsis kitas vaikas – *katinėlis*.

1. Ratas su viduriu

Pelytė pelytė po gryčių bėgiojo,

Katinas, katinas ant pečiaus miegojo 2 k.

Vaikai suka ratuką į dešinę, vidury vaikštinėja *pelė*, o už rato slampinėja *katinas*.

2. Gaudynės

Tai negeras katinėlis,

Pelės nepagauna. n. kartų

Ratas sustoja ir vienoje vietoje prasiskiria – padaromi vartai. *Katinas* puola gaudyti *pelę*. Žaidėjai *pelę* visur praleidžia (sukabintas rankas pakelia aukštyn, leidžia įsmukti į ratą ir iš jo), o *katinui* trukdo – pritupia, užstoja kelią ir pan. *Pelę* gaudo, kol pagauna. Tada pasikeičiama vaidmenimis arba išrenkama nauja pora.

Kaip žaidžiame darželyje:

1. Ratas su viduriu

Pelytė pelytė po gryčių bėgiojo,

Katinas, Katinas ant pečiaus miegojo 2 k.

Vaikai susėda ratu, vienoje vietoje paliekamas tarpas išbėgti *pelei*. Vidury vaikštinėja *pelė*, o už rato slampinėja *katinas*.

2. Gaudynės

Tai negeras katinėlis,

Pelės nepagauna. n. kartų

Katinas puola gaudyti *pelę*. *Pelę* gaudo tol, kol pagauna, arba auklėtoja žaidimą nutraukia, nes abu varžovai labai greiti. Tada pasikeičiama vaidmenimis arba išrenkama nauja pora.

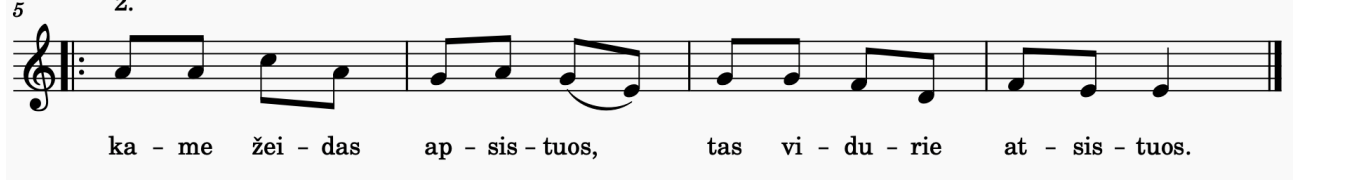
EIN ŽEIDYTIS

1.

Ein žei - dy - tis per ron - ky - tes, per ron - ky - tes, per ron - ky - tes.
Jūs mer - ge - lės sau - go - ki - ties, sau - go - ki - ties sau - go - ki - ties

5 2.

ka - me žei - das ap - sis - tuos, tas vi - du - rie at - sis - tuos.

1. Ratas su viduriu

*Ein žeidytis par ronkytes,
Par ronkytes, par ronkytes.
Jūs, mergelės, saugokitės,
Saugokitės, saugokitės*

Ratuotojai paprastu žingsniu suka ratą į dešinę. Jo vidury esanti mergaitė eina priešinga kryptimi.

2. Varteliai

*Kame žeidas apsistuos, -
Tas vidurie atsistuos 2 k.*

Vidurinioji mergaitė ima už rankos iš rato kurį nors jai patikusį berniuką (ratas toje vietoje nenutrūksta, vėl užsidaro). Pakėlę aukštyrą sukabintas rankas (mergaitė – kairę, berniukas – dešinę), abu bėga pasauliui (t. y. į kairę) praleisdami pro vartelius vikriai besisukantį ratuotojų ratą *žiedą*. Visi šoka bėgamuoju žingsniu kas aštuntinė. Tardami paskutinį žodį *atsistuos* berniukai ir mergaitės staiga abi rankas nuleidžia – *uždaro* vartelius, o juose kurį nors vieną ratuotoją. Kartojant ratelį nuo pradžios, šiam teks eiti į vidurį.

Kaip žaidžiame darželyje:

Kol dainuojama visa žaidimo melodija (1 ir 2) vaikai sėdi ratu, o išrinktoji *pelė* išeina už durų, arba tiesiog nežiūri.

Rate sėdintys vaikai laiko suglaudę delniukus *laiveliu*. Tuomet išrinktasis *Žiedo dalintojas* taip pat suglaustais delnais (ten yra *žiedas* – tai gali būti plokščias akmenukas, stikliukas, kriauklytė ar pan.) braukia visiems per rankas ir kažkam palieka *žiedą*.

Pelė, pelė, pas ką žiedas žydi – vaikai skanduoja tekstą, kviesdami vaiką, kuris nežiūri. Ateina *pelė* ir spėja pas ką *žiedas*. Leidžiama spėti tris kartus (mažyliams galima ir daugiau). Didieji vaikai gali *meluoti* pelei- šaukia: *pas mane, pas mane...*

IŠBĖG IŠBĖG PELĖ IŠ URVO

1. Iš-bėg iš-bėg pe-lė iš ur-vo.

2. Ta pe-lė tą grū-da,
Tas grū-das per pu-se,
Ta pu-sė per-pu-se

7 3. a-vi-žė - lių ža - lių.

Kaip žaidžiame darželyje:

Šis žaidimas yra sukurtas pagal nuotaikingą lietuvių liaudies vaikišką dainą. Jį labai mėgsta vaikai.

1. Ėjimas aplink ratą

Išbėg išbėg pelė iš miško 2 k.

Vaikai sėdi ratu. Vienas eina aplink ratą. Dainuoja visi.

2. Lietimas

*Ta pelė tą grūdą,
Tą grūdą per pusę,
Tą pusę per pusę*

Einantysis liečia vaikų galvas, kiekvienam veikėjui rinkdamasis vis kitą vaiką. Jei kam nepatinka būti liečiamam, galima jį praleisti arba liesti jo petį. Po paskutiniojo *per pusę* – keičiasi *einantysis*.

3. Pasikeitimas

Avižėlė gražiai žaliavo

Dainuojama besistojant naujam *einančiajam*.

Prasidedant naujam posmui, prisideda naujas veikėjas. Galimi veikėjai – katė, šuva, vilkas, meška, medžioklis.

Išbėgs išbėgs katė iš miško 2 k.

*Ta katė, tą pelę, ta pelė tą grūdą,
Tą grūdą per pusę, tą pusę per pusę.
Avižėlė gražiai žaliavo.*

Ir t. t.

MANO MAIŠAS PAKULINIS

The image shows a musical score for a song. It consists of two staves of music in 2/4 time. The first staff is labeled '1.' and the second '2.'. The lyrics are written below the notes. The first staff has a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The second staff has a key signature of one sharp (F#) and a common time signature (C). The lyrics are: 'Ma - no mai - šas pa - kul - nis tri - ny - tiš kai aus - tas. Mai - šas y - ra grū - dai by - ra, nè - ra kam už - siū - ti.'

Visi sustoja į vieną ratą ir susikimba rankomis. Rato vidurin ateina keturi ratuotojai ir gan erdviai sustoja kvadratu.

1. Ratas su viduriu

Mano maišas pakulinis

Trinytiškai austas

Ratas paprastuoju žingsniu sukamas į dešinę, o jo vidury keturi ratuotojai ramiai stovi vietoje.

2. Gyvatėlės

Maišas yra, grūdai byra,

Nėra kam užsiūti.

Ratas trūksta per pusę, susidaro du pusračiai, kurių vedliai, vingiuodami gyvatėle apie vidury stovinčius ratuotojus, *išrašo* aštuonetukus, po to išvynioja puslankius ir vėl užsklendžia ratą. Tie, apie kuriuos raitosi gyvatėlės, visą laiką stovi nejudėdami.

Toliau gali būti kartojama nuo pradžios, tik eina kiti ratuotojai, ratas trūksta kitose vietose, o gyvatėlės vyniojasi kitomis kryptimis.

Kaip žaidžiame darželyje:

1. Ratas su viduriu

Mano maišas pakulinis

Trinytiškai austas 2 k.

Du vaikai rato vidury – *akmenys* yra tarsi malūno girklos. Tarp jų didelis tarpas. *Akmenys* nejudą. Kiti eina aplink juos sukabinę rankas.

2. Gyvatėlės

Maišas yra, grūdai byra,

Nėra kam užsiūti. n kartų

Auklėtoja paleidžia tą ranką, į kurią pusę sukosi ratelis ir veda paprastą aštuoniukę (lemniskate) aplink *akmenis*. Kol vėl išsisuka į ratą. Galima turėti vieną vaiką prieky savęs ir lengvai prilaikant leisti jam vedžioti.

KURAPKYTĖ

The image shows a musical score for the Lithuanian folk song 'Kurapkytė'. It consists of two staves. The first staff is divided into two parts, labeled '1.' and '2.'. Part 1 is in 4/8 time and contains the lyrics 'Ku-rap-ky-tė ru-giuos, ru-giuos, o aš ją ve-juos ve-juos'. Part 2 is in 2/4 time and contains the lyrics 'Bėk, bėk,'. The second staff, starting with a measure rest of 8 measures, contains the lyrics 'ku - rap - ky - te, ne - pa - gaus ma - žu - ty - te.' and ends with a double bar line.

1. Vaikščiojimas

Kurapkytė rugiuos, rugiuos, rugiuos

O aš ją vejuos, vejuos.

Eilė stovi, o už rankų susiėmusi pora vaikščioja.

2. Gaudymas

Bėk bėk, kurapkyte,

Nepagaus, mažutyte. 2 k.

Kurapkytė, paliedus *vanago* rankas bėga, o *vanagas* vejasi. Kai pagauna, į jų vietą stoja kiti ir kartojama iš naujo. Eilėje stovintys žaidėjai stengiasi padėti *kurapkytei* ir trukdo *vanagui*.

Kaip žaidžiame darželyje:

Žaidėjai nesusikabinę sustoja į dvi viena prieš kitą eiles. Vienoje eilėje berniukai, kitoje – mergaitės. Tarp eilių stovi *kurapkytė*, o už eilės – *vanagas*. *Kurapkytė* ir *vanagas* susiima rankomis ir sudaro vartelius virš vienos eilės.

KATINAS ANT PEČIAUS SĖDĖJO

1.

Ka - ti - nas ant pe - čiaus sė - dė - jo, pe - lę į - si - kan - dęs tu - rė - jo.

9

2.

Duos ka - ti - nui skū - ron, ne - žiū - rė - da - mi ku - rion.

Vaikai sustoja glaudžiu ratu atsigręžę į centrą, o nuleistas rankas laiko sau už nugaros. Vienas žaidėjas stovi greta rato laikydamas rankoje *žiužį* – kietai susuktą rankšluostį ar šaliką.

1. Ratas stovint

Katinas ant pečiaus sėdėjo,

Pelę įsikandęs turėjo

Stovėdami glaudžiu ratu vaikai dainuoja. Tas, kuris turi *žiužį*, eina aplink ratą, slapčia jį įduoda vienam iš ratuotojų ir lyg niekur nieko eina toliau, kol baigiasi dainos tekstas. Tada atsistoja į ratą.

2. Vijimasis ir mušimasis

Duos katinui skūron,

Nežiūrėdamas kurion

Gavusysis *žiužį* ima pliekti juo savo kaimyną iš dešinės. Tas bėga aplink ratą iki savo vietos, o mušėjas jį vejasi.

Kai priluptasis žaidėjas atsistoja į savo vietą, dainuoti ir žaisti pradedama nuo pradžios. Dabar aplink ratą *žiužį* neša tas, kuris vijosi kaimyną. Žaidžiama kol nusibosta.

Kaip žaidžiame darželyje:

Žaidžiame taip pat, kaip aprašyta aukščiau, tik vietoj *žiužio* naudojama šilko skarelė.

KIAULĖ GRIKIUOS

1.

Kiau - lė gri - kiuos, kiau - lė gri - kiuos su vi - sais par - šiu - kais.

3 2.

Eik, O - ny - te, į darže - žė - lį iš - va - ry - ti tą par - še - lį.

Kaip žaidžiame darželyje:

1. Šokinėjimas

*Kiaulė grikiuos, kiaulė grikiuos,
Grikiuos ir paršiukai 2 k.*

Vaikai stovi rateliu. Rankos ant liemens. Pašokę, pakeičia kojas, ritmingai statydami į priekį vieną – tuo pat metu kitą atgal – daro *šaudyklę*. Ir pašokę pakeičia kojas. Šią dalį dainuoja du kartus.

2. Plojimas

Eik, Onyte, į darželį

Vaikai ploja rankomis – viens, du, trys, keturi.

Išvaryti tą paršelį

Ratuotojai einamu žingsniu apsisuka ratu aplink save. Kartuoja 2 kartus. Šis žaidimas labai tinka Užgavėnėms.

KIŠKELI, NABAGĖLI

1. 2.

Kiš-ke-li, na-ba-gė-li, kaip tu čia pak-liu-vai? Ge-la-ži-niai var-te-liai,

7

si-dab-ri-niai rak-te-liai, nei tu čia, nei tu čia, nie-kur ne-iš-lį-si.

Ratuotojų skaičius neribojamas. Visi susikabina į vieną ratą, kurio viduryje stovi *kiškelis*.

1. Ratas su viduriu

*Kiškeli, nabagėli,
Kaip tu čia pakaliuvai? 2 k.*

Ratas paprastuoju žingsniu kas ketvirtinė ramiai sukamas į dešinę, *kiškelis* eina į priešingą pusę.

2. Ratas ir tvorelė

*Gelažiniai varteliai,
Sidabriniai rakteliai*

Ratas toliau sukamas į dešinę, tik dabar žingsniuojama greičiau – kas ketvirtinė. *Kiškelis* nusižiūri, pro kur spruks.

Nei tu čia

Visi ratuotojai sukabintas rankas pakelia aukštyr – padaro vartelius, *kiškelis* bando pasprukti. Nenorėdami jo praleisti ratuotojai gali visiškai susiaurinti tarpus, pro kuriuos *kiškelis* veržiasi, tačiau neturi teisės tą akimirką nepakelti rankų.

Nei tu čia, niekur neišlįsi...

Dabar sudainavę *čia* visi rankas nuleidžia ir suka ratuką toliau. *Kiškeleiui* nebegalima sprukti. Jei *kiškeleiui* anksčiau nepavyko pabėgti iš rato, kartojama 1-8 takto tekstas ir judesiai.

Kaip žaidžiame darželyje:

Antroje dalyje dainuojant tekstą: *Nei tu čia, niekur neišlįsi* dar gali pritūpti, besistengiant neišleisti kiškių, kurie visokiais būdais mėgina pasprukti.